

Original Research / Özgün Araştırma

The Relationship Between The Resilience Level of Fathers and the Level of Participation in Child Care Practices: Adana Example

Babaların psikolojik sağlamlık düzeyleriyle çocuk bakımına katılım düzeyleri arasındaki ilişki: Adana örneği

Merve Bilge¹, Ayşe Avcı¹, Mustafa Kale*²

ABSTRACT

Objective: In this study, the relationship between the psychological resilience levels of fathers with preschool children and their children's participation in care practices was examined. **Method:** The current research is in quantitative design, correlational research, one of the types of relational research, and has been conducted cross-sectionally. Fathers of 240 children attending kindergartens in Adana's Seyhan and Çukurova districts were included in the study. By applying the Father Participation Scale and Adult Psychological Resilience Scale to the fathers participating in the study, the relationship between the psychological resilience of fathers and their participation in child care practices was examined. The data obtained in the research were analyzed using the SPSS 23.0 program. Number, percentage, mean and standard deviation were used as descriptive statistical methods in the evaluation of the data. **Results:** A significant difference was found between the fathers' participation in the study and their age groups ($p = 0.001$). It was determined that the participation of fathers between the ages of 40-45 in childcare practices was statistically higher than fathers aged 25-30, 31-35, and 45 and over. It was found that there was no significant difference between the psychological resilience levels of the fathers and the age group. Likewise, it was found that there was no significant difference between the psychological resilience levels and education level of fathers ($p = 0.760$). There is a moderately significant positive correlation between the total score of the Father Involvement Scale and the Adult Psychological Resilience Scale ($r = .43$; $p < .01$). **Conclusion:** The findings of the study show that the total score of participation in child care practices and the sub-dimensions of arbitrary engagement, interest and closeness, and psychological resilience scores are positively related significantly. It was concluded that as the psychological resilience levels of the fathers increased, their children's participation in care practices also increased.

Key Words: Psychological resilience, child care, father involvement.

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada, okul öncesi çağına çocuğu olan babaların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile çocuklarının bakım uygulamalarına katılımları arasındaki ilişki incelenmiştir. **Yöntem:** Mevcut araştırma, nicel araştırma yöntemi ile ele alınmış olup, ilişkisel tarama modelinde kesitsel tipte bir çalışmadır. Araştırmaya, Adana ilinin Seyhan ve Çukurova ilçelerindeki anaokullarında eğitime devam eden 240 çocuğun babaları dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan babalara, Baba Katılım Ölçeği ve Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği uygulanarak, babaların psikolojik sağlamlıkları ile çocuk bakım uygulamalarına katılımları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, SPSS 23.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmada yer alan babaların, baba katılımları ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p = 0,001$). 40-45 yaşları arasındaki babaların, çocuk bakım uygulamalarına katılımlarının 25-30 yaşları, 31-35 yaşları ve 45 ve üzerinde yaşlarındaki babalara göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Babaların, psikolojik sağlamlık düzeyleri ile yaş grubu arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde, babaların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile eğitim düzeyi arasında ($p = 0,760$) anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. "Baba Katılım Ölçeği" toplam puanı ile "Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği" toplam puanı arasında pozitif yönlü, orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = .43$; $p < .01$). **Sonuç:** Araştırmada elde edilen bulgular, çocuk bakım uygulamalarına katılım toplam puanı ve keyfi meşguliyet, ilgi ve yakınlık, temel bakım alt boyutları ile psikolojik sağlamlık puanlarının pozitif yönlü anlamlı olarak ilişkili olduğu yönünde bulunmuştur. Babaların, psikolojik sağlamlık düzeyleri arttıkça, çocuklarının bakım uygulamalarına katılımlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Psikolojik sağlamlık, Çocuk Bakımı, Baba Katılımı

Received / Geliş tarihi: 31.12.2020, Accepted / Kabul tarihi: 18.03.2021

¹ Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı

² Çağ Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Çocuk Gelişimi Programı Anabilim Dalı

*Address for Correspondence / Yazışma Adresi: Mustafa Kale, Çağ Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Çocuk Gelişimi Programı Anabilim Dalı, Mersin, TÜRKİYE, E-mail: mustafakale@gmail.com

Bilge M, Avcı A, Kale M. Babaların psikolojik sağlamlık düzeyleriyle çocuk bakımına katılım düzeyleri arasındaki ilişki: Adana örneği. TJFMPC, 2021;15(2): 375-382.

DOI: 10.21763/tjfm.851497

1.GİRİŞ

Babalık rolü, bir erkeğin yaşam sürecinde üstlendiği en önemli rol ve sorumluluklarından birini oluşturmaktadır. Babalık rolü, gebeliğin planlanmasıyla başlayıp, doğum süreci ve devamında çocuğun gelişimi açısından oldukça önemlidir. Baba rolüyle birlikte birey, sosyal ve duygusal açıdan birçok değişiklik yaşar ve bu süreçte özellikle psikolojik açıdan daha hassas olabilir. Bu hassasiyet, baba olarak çocuğun bakımı için yeni beceriler öğrenme, ekonomik kaynakların temini, var olan sosyal ve duygusal ilişkileri yönetmek gibi yeni role adaptasyon sürecinde yaşanan stres faktörlerinden kaynaklanabilmektedir. Babalığa geçiş, babalığa adaptasyon ve devam eden süreçte çocuğun sağlıklı gelişimiyle ilgili stres faktörleri de artabilir. Bu durum, çoğu zaman baba ve çocuk arasında ki etkileşimin en yoğun olduğu zamanlardan biri olarak çocuk bakım uygulamalarına yansiyabilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, babaların psikolojik açıdan sağlamlığı aile içi ilişkiler ve özellikle çocuklarıyla yoğun etkileşim süreci olarak bakım uygulamalarına katılımlarında önemli bir faktör olacağı düşünülmektedir. Mevcut araştırma da, babaların psikolojik sağlamlıkları düzeyleri ile çocuklarının bakım uygulamalarına katılım düzeyleri arasındaki ilişki olup olmadığı incelenmiştir.

Psikolojik sağlamlık, insanların zor koşullar altında bile olumsuz olayların üstesinden başarıyla gelip, hayata daha hızlı adapte olabilmeleri açısından oldukça önemlidir.¹ Bir diğer ifadeyle, psikolojik sağlamlığı yüksek bireyler, karşılaştıkları zorlukları yönetebilme becerisine sahip olup, onu zorlayan olumsuz koşul ve durumlar esnasında ya da sonrasında toparlama gücüne sahiptirler.² Psikolojik sağlamlık, ebeveynlik açısından değerlendirildiğinde ise ebeveynlik sorumlulukları, çocukların gelişim süreci ve geleceğine ilişkin kaygılar, çocukların ihtiyaçlarının karşılanmasında yaşanan problemler düşünüldüğünde oldukça önemlidir.¹⁻³ Bununla birlikte, ebeveynlerin sosyal ve iş yaşamlarında yer alan stres faktörleri de eklendiğinde psikolojik sağlamlığı aile ve çocuklar için daha da önem teşkil etmektedir. Ebeveynlerin psikolojik açıdan sağlamlıkları, aile işleyişinin ve aile içi ilişkilerinin önemli bir belirleyicisi olarak ele alınmakta olup, ailenin farklı dönemlerde karşılaşılabileceği kriz durumlarında aile direncinin yönetiminde oldukça önemlidir. Özellikle her ailede belirli dönemlerde yaşanabilecek kriz durumlarında, yeni oluşan duruma uyum sağlama, aile ilişkilerini düzenleme ve aile direncinin korunmasında ebeveynlerin psikolojik sağlamlığı öne çıkmaktadır.³ Ebeveynlerin psikolojik açıdan sağlık olma durumları, gebelikten itibaren başlayarak, daha sonra bebeklik ve erken çocukluk

yıllarında etkileriyle çocukların gelişimleri üzerinde önemli rol oynamaktadır. Hatta ebeveynlerin psikolojik sağlamlığının, çocukların gelişimsel çıktılarının önemli bir belirleyicisi olduğu da vurgulanmaktadır.³⁻⁴ Özellikle, bebeklik ve erken çocukluk döneminde, çocukların temel ihtiyaçların eksiksiz ve zamanında karşılanması kadar, ebeveynlerin bu ihtiyaçları karşıladığı süreçte çocuklarıyla olan etkileşimlerinin niteliği öne çıkmaktadır. Ebeveynlerin, bu etkileşim süreçlerinin niteliğini belirlemede ise çocukların ihtiyaçlarını karşılamada yaşadıkları stres faktörleri, çocuklarıyla ilişkilerinde yaşanan çatışmalarla baş etme durumları onların psikolojik sağlamlık düzeyleriyle ilişkilendirilebilir.⁴ Ancak, daha öncede belirtildiği üzere, ebeveynlerin, çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılamada, yaşadıkları mali zorluklar³, aile içi ve diğer sosyal ilişkilerinde yaşanan problemler, çocukların geleceğine ilişkin kaygılar ve diğer birçok faktörler ebeveynler için stres kaynağı olabilmektedir. Ebeveynler için stres faktörleri birden fazla perspektiften kavramsallaştırılmış olsa da, genellikle bakım vermenin günlük zorluklarını ve çocuklara yönelik bakım uygulamalarında ebeveyn ve çocuk etkileşimiyle ilişkilendirilmektedir.¹⁻³⁻⁴ Oysa bu süreçte, ebeveynin psikolojik koşulları nadiren ele alınmakta olup, ebeveynlerin psikolojik sağlamlığı ile ilgili çalışmalar sınırlı kalmıştır. Mevcut çalışmalar ise, ebeveynlerin psikolojik sağlamlığını yoğun olarak bağımlı⁵⁻⁶⁻⁷, depresyonda ya da özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynler ele alınmıştır.⁸⁻⁹⁻¹¹⁻¹⁵ Oysa, ebeveyn ve çocuk arasında en yoğun etkileşimin yaşandığı çocuk bakım uygulamalarında ebeveynlerin psikolojik açıdan sağlamlığı, çocukları tipik gelişim gösterip, göstermemesine bakılmaksızın çocukların gelişimleri açısından önemlidir.⁴ Öte yandan, ebeveyn psikolojik sağlamlığı ele alan araştırmalar, ebeveynlik rolünü kadına atfeder bir yaklaşımla anne odaklı ele aldığı görülmektedir.⁷⁻⁹⁻¹⁰

Günümüz koşullarında süregelen sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeler aile içindeki rollerin değişmesine yol açmış ve bu değişimle birlikte çocukların bakım uygulamalarında sorumlu birey sadece anne olmaktan çıkmıştır. Annenin, çalışma hayatına ev dışında başlaması ve çalışma sürelerinde farklılıkların oluşmasıyla beraber, çocuk bakım sorumluluğunun ebeveynler arasında ortak bir paylaşımın gereksinimi olduğu ortaya çıkmıştır.¹² Çalışma yaşamına kadınların katılımındaki artış, doğumundan kısa bir süre sonra çoğu annenin çalışma hayatına geri dönmesi ve kadın-erkek rolündeki eşitliğin artmasıyla beraber, çocuğun yaşamında baba daha aktif bir konuma gelmiştir.¹³⁻¹⁴ Daha önceleri, babanın babalık rolüne dair, sadece çocuğunun ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan ve yalnızca onu disipline etmek olarak var olan kalıplar yıkılmaya başlanmıştır. Bununla

birlikte, babaların çocuk bakımına katılımları eskiye nazaran farklılıklar göstermiş olup, babaların çocuk bakımına katılımının da etkili faktörlerin belirlenmesi konusunda daha fazlaya bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır.¹²⁻¹⁴ Mevcut literatür incelendiğinde, doğrudan babaların çocukların gelişimdeki rolü, babalık rolü algısı ve ile ilgili araştırmalar sınırlı sayıda yer alsa da,¹⁵⁻¹⁶ babaların psikolojik sağlık düzeyleri ve çocuk bakım uygulamalarına katılımları arasındaki ilişkiyi ele alan araştırmaya rastlanmamıştır.¹⁵⁻¹⁶ Mevcut araştırmanın, ilgili literatürde yer alan bu boşluğa katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu amaçla, mevcut araştırmada, babaların psikolojik sağlık düzeyleri ve çocuk bakım uygulamalarına katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1 Çalışma Dizaynı

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemi ile ele alınmış olup, ilişkisel tarama modelinde kesitsel tipte bir çalışmadır. İlişkisel tarama modelleri iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve derecesini belirleyen araştırma desenleridir.¹⁷

2.2 Örneklem

Mevcut araştırmanın evrenini, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Adana ilinde bulunan anaokullarında öğrenim gören çocukların babaları oluşturmaktadır. Araştırmada kolay ulaşılabilirlik ilkesi doğrultusunda, Adana ili Seyhan ve Çukurova ilçeleri örneklem bölgesi olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, iki bölgede okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 240 çocuğun babasına ulaşılmıştır.

2.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama aracı olarak, babalara uygulanmak üzere bilgi formu, “Yetişkin Psikolojik Sağlık Ölçeği” ve “Baba Katılım Ölçeği” kullanılmıştır. Yetişkin Psikolojik Sağlık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan demografik bilgi formunda, babaların yaş, eğitim seviyeleri ve çalışma durumu gibi sorular yer almaktadır.

2.3.1 Psikolojik Sağlık Ölçeği

“Yetişkin Psikolojik Sağlık Ölçeği (YPSÖ)”, Ungar ve Lienberg tarafından geliştirilen ve Arslan (2015) tarafından Türkçe’ye uyarlanan, yetişkinlerin psikolojik sağlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, yetişkin formu olarak geliştirilmiştir.¹⁸ Likert tipi ölçek, 21 maddeden oluşmakta olup, “Beni tamamen tanımlıyor (5)” ile

“Hiç tanımlamıyor (1)” arasında derecelendirilmektedir. Puanların yükselmesi, yüksek psikolojik sağlamlığa işaret etmektedir. Ölçek ailesel, ilişkisel, bireysel, kültürel ve bağlamsal kaynaklar olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin yetişkin formunun faktör yapısı incelenmediği için, ilk önce açıcı faktör analizi ile faktör yapısı belirlenmiştir. Açıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin toplam varyansın %65’ini açıklayan dört faktörlük bir yapıya sahip olduğu, madde faktör yüklerinin ise .53 ile .83 arasında değişmekte olduğu görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .94, test - tekrar test katsayısı .85 bulunmuştur. Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonucunda, ölçeğin ülkemizde yetişkinlerde psikolojik sağlamlığı değerlendirmede kullanılabileceği görülmüştür.⁷ Bu çalışmada, ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır.

2.3.2 Baba Katılım Ölçeği

“Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)”, Sımsıkı ve Şendil (2014), tarafından 3-6 yaşları arasında çocuğu olan babaların çocuklarının bakım uygulamalarına katılımlarının belirlenmesi amacıyla oluşturulmuştur.¹⁹ Ölçek, 37 maddeden oluşup, beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin puanlaması; “Her zaman böyledir” seçeneği beş puan, “Çoğunlukla böyledir” dört puan, “Bazen böyledir” seçeneği üç puan, “Nadiren böyledir” iki puan, “Hiçbir zaman böyle değildir” seçeneği ise bir puan şeklindedir. Hem toplam puan hem de her boyut için ayrı puan elde edilmektedir. BAKÖ’nün faktör yapısına bakıldığında madde-toplam korelasyonları .20’nin altında madde olmadığı saptanmıştır. Barlett testi sonucunun ise anlamlı ($p < .001$) olmasından dolayı, faktör analizinin yapılmasının uygun olduğu görülmüştür. BAKÖ’nün alt boyutlarının güvenirliklerini belirlemek amacıyla, iç tutarlılık katsayıları incelenip, her alt boyutun Cronbach Alfa güvenirlik katsayılarına bakılmıştır. Alt boyutların Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları, Keyfi Meşguliyet boyutu için .89; Temel Bakım boyutu için .83; İlgili ve Yakınlık boyutu için .85 ve BAKÖ Toplam puanı için .92 olarak bulunmuştur.⁸ Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır.

2.4 Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Araştırma verileri, 2020 yılının Şubat-Mart aylarında toplanmış olup, ilk olarak katılımcılara araştırma konusunda bilgi verilmiştir. Daha sonra çalışmaya gönüllü olan katılımcılardan onam alınarak, veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiksel yöntemler olarak sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Ölçek puanlarının normal

dağılım gösterip göstermediğine ilişkin kullanılan ölçeklerin basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir.

“Baba Katılım Ölçeği” ve alt boyutlarının, “Yetişkin Psikolojik Sağlık Ölçeği” ve alt boyutlarının p değerleri <0,05 olmasına rağmen çarpıklık değerleri BAKÖ için -,714; KM için -,715; İY için -,707; TM için -,495; YPSÖ için -,495; İK için -,527; BK için -,594; KK için -,336 ve AB için -,418 olduğu ve basıklık değerleri BAKÖ için -,297; KM için -,222; İY için -,223; TM için -,223; YPSÖ için -,754; İK için -,423; BK için -,766; KK için -,849 ve AB için -,719 olduğundan, genel anlamda ise +1 -1 arasında olduğundan ve Q-Q Plot dağılımları normal dağılım üzerinde yığıldığından normal dağılıma uygun olduğu söylenebilmektedir. Bu doğrultuda, normal dağılıma uygun olan değişkenler üzerinde parametrik testler kullanılmıştır. İki den fazla bağımsız grup ortalamaları arasındaki niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında, Tek yönlü (Oneway) ANOVA testi kullanılmıştır. ANOVA testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere, tamamlayıcı post-hoc analizi olarak “Tukey testi” kullanılmıştır. Araştırmanın, sürekli değişkenleri arasında pearson korelasyon analizi ve regresyon analizi uygulanmıştır.

2.5 Etik Onay

Mevcut araştırma, Çağ Üniversitesi Etik Kurulundan 14.02.2020 tarih ve 2020/02 sayılı onay alınarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, okul öncesi eğitim kurumlarına çocuğu devam eden babalara ulaşmak amacıyla, Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğünden araştırma izni ve katılımcılardan onam belgesi alınmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, ölçeklerden elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara ve bulgulara yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

Babaların demografik özellikleri Tablo 1.'de verilmiştir. Tablo 1.'de görüldüğü üzere, babaların yaşları incelendiğinde, 47'sinin (%19,6) 25-30 yaşları arasında, 77'sinin (%32,1) 31-35 yaşları arasında, 52'sinin (%21,7) 36-40 yaşları arasında, 47'sinin (%19,6) 41-45 yaşları arasında ve 17'si (%7,1) 45 yaş ve üzeridir. Eğitim düzeylerine bakıldığında 80'inin (%33,3) ilkökul mezunu, 46'sının (%19,2) ortaokul mezunu, 44'ünün (%18,3) lise mezunu ve 70'inin (%29,2) üniversite mezunu olduğu görülmüştür. Çalışma durumlarına bakıldığında ise 1'inin (%4) çalışmadığı, 239'unun (%99,6) çalıştığı belirlenmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubunun Kişisel Özellikleri

	n	%	
Yaş	25-30	47	19,6
	31-35	77	32,1
	36-40	52	21,7
	41-45	47	19,6
	45 ve üzeri	17	7,1
	Toplam	240	100,0
Eğitim düzeyi	İlkokul	80	33,3
	Ortaokul	46	19,2
	Lise	44	18,3
	Üniversite	70	29,2
	Toplam	240	100,0
Çalışma durumu	Çalışmıyor	1	,4
	Çalışıyor	239	99,6
	Toplam	240	100,0

Babaların Yaş, Eğitim Düzeyleri ile Çocuk Bakım Uygulamalarına Katılımlarına İlişkin Bulgular

Tablo 2.'de görüldüğü üzere, baba katılımları ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p = 0,001$). 40-45 yaşları arasındaki babaların, çocuk bakım uygulamalarına katılımlarının 25-30 yaşları, 31-35 yaşları ve 45 ve üzerinde yaşlarındaki babalara göre, istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ancak baba katılımı ($p = 0,086$) ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Babaların Yaşları ve Eğitim Düzeyleri İle Psikolojik Sağlık Düzeyleri Arasındaki Farklılık Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 3.'te de görüldüğü üzere, babaların psikolojik sağlık düzeyleri ile yaş grubu arasında ($p = 0,019$) anlamlı bir farklılık görülsede, bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan “Tukey post hoc testi” neticesinde aslında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde, babaların psikolojik sağlık düzeyleri ile eğitim düzeyi arasında ($p = 0,760$) anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Korelasyon Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 4.'te görüldüğü üzere “Baba Katılım Ölçeği” toplam puanı ile “Yetişkin Psikolojik Sağlık Ölçeği” toplam puanı arasında, pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = .43$; $p < .01$). Aynı şekilde “Baba Katılım Ölçeğinin” alt boyutlarından Keyfi Meşguliyet alt boyutu ile “Yetişkin Psikolojik Sağlık Ölçeği” toplam puanı arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = .43$; $p <$

.01). “Baba Katılım Ölçeğinin” alt boyutlarından İlgı ve Yakınlık alt boyutu ile “Yetişkin Psikolojik Sağlıklı Ölçeği” toplam puanı arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = .41$; $p < .01$). “Baba Katılım

Ölçeğinin” alt boyutlarından Temel Bakım alt boyutu ile “Yetişkin Psikolojik Sağlıklı Ölçeği” toplam puanı arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = .38$; $p < 0.1$).

Tablo 2: Çalışma Grubunun Çocuk Bakım Uygulamalarına Katılımlarının Yaşları ve Eğitim Düzeylerine Göre Farklılaşması

Değişken	Baba Katılım Ölçeği Toplam Puanı		Keyfi Meşguliyet		İlgı ve Yakınlık		Temel Bakım	
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss
Yaş (N)								
25-30 (47)	130,1	20,7	59,5	10,0	42,29	6,90	28,21	4,33
31-35 (77)	129,8	20,8	59,8	9,54	41,96	6,88	28,05	5,17
35-40 (52)	137,8	19,5	63,6	9,06	44,61	6,60	29,55	4,65
40-45 (47)	144,3	16,1	66,2	7,70	47,25	5,39	30,85	3,84
45 ve Üzeri (17)	124,1	25,2	57,3	12,05	40,52	8,60	26,29	5,19
	$p = .001$		$p = .001$		$p = .001$		$p = .002$	
Eğitim düzeyi								
İlkokul (80)	133,5	21,3	61,1	10,26	43,80	6,64	28,56	5,27
Ortaokul (46)	139,5	17,7	64,8	8,50	44,82	5,96	29,84	4,01
Lise (44)	128,3	23,6	59,2	10,46	41,20	8,21	27,90	5,44
Üniversite (70)	134,5	19,7	61,6	9,12	43,85	6,97	29,07	4,19
	$p = .086$		$p = .052$		$p = .080$		$p = .251$	

Levene homojenlik testi-Tamhane's T2 post hoc testi

Tablo 3: Çalışma Grubunun Psikolojik Sağlıklı Düzeylerinin Yaşları ve Eğitim Düzeylerine Göre Farklılaşması

Değişken	Psikolojik Sağlıklı Ölçeği Toplam Puanı		İlişkisel Kaynaklar		Bireysel Kaynaklar		Kültürel Kaynaklar		Ailesel Kaynaklar	
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss
Yaş (N)										
25-30 (47)	72,4	15,4	20,4	4,7	17,6	4,2	17,3	3,8	16,9	3,6
31-35 (77)	70,1	16,3	19,5	4,8	17,4	4,5	16,6	3,8	16,4	4,1
35-40 (52)	77,1	13,2	21,7	3,8	19,0	4,0	18,3	3,2	18,1	3,5
40-45 (47)	77,8	14,2	21,7	4,1	19,3	4,0	18,4	3,5	18,2	3,7
45 ve Üzeri (17)	70,0	13,6	19,9	3,4	16,7	4,1	16,7	3,2	16,5	3,6
	$p = .01$		$p = .02$		$p = .04$		$p = .03$		$p = .03$	
Eğitim Düzeyi										
İlkokul (80)	20,2	4,4	18,4	4,3	17,3	3,7	17,1	4,1	73,1	15,4
Ortaokul (46)	21,0	4,6	18,3	4,5	17,6	3,6	17,5	3,9	74,6	15,5
Lise (44)	20,3	4,6	17,3	4,3	17,3	3,5	16,8	3,5	71,8	14,9
Üniversite (70)	21,2	4,3	18,2	4,2	17,0	3,7	17,4	3,8	74,6	15,0
	$p = .49$		$p = .58$		$p = .86$		$p = .83$		$p = .76$	

Tukey post hoc testi

Tablo 4: Korelasyon Analizine İlişkin Bulgular

	BKÖ Toplam	KM	İY	TM	YPS Toplam	İK	BK	KK
BKÖ Toplam	1							
KM	,984*	1						
İY	,965*	,924*	1					
TM	,936*	,893*	,856*	1				
YPS Toplam	,432*	,436*	,418*	,386*	1			
İK	,394*	,397*	,385*	,349*	,939*	1		
BK	,395*	,402*	,386*	,342*	,921*	,804*	1	
KK	,398*	,397*	,377*	,378*	,927*	,834*	,800*	1
AK	,422*	,428*	,408*	,372*	,938*	,846*	,816*	,840*

Korelasyon Analizi- ** $p < 0,001$; BKÖ: Baba Katılım Ölçeği; KM: Keyfi Meşguliyet; İY: İlişi ve Yakınlık; TM: Temel Bakım; YPS: Yetişkin Psikolojik Sağlık; İK: İlişkisel Kaynaklar; BK: Bireysel Kaynaklar; KK: Kültürel Kaynaklar; AK: Ailesel Kaynaklar

4. TARTIŞMA

Araştırmaya katılan babalara uygulanan “Baba Katılım Ölçeği” toplam puanının, babaların yaşlarına göre farklılaşma düzeyi incelendiğinde, babaların yaşları ile baba katılım ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Özellikle, yaşları 40-45 yaş aralığında olan babaların, çocuk bakım uygulamalarına katılımları, diğer yaş aralıklarında ki babalara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu farklılık, baba olma yaşının, babaların ebeveynlik rol ve sorumluluklarına kendilerini daha hazır hissetmeleri ve ebeveynlik doyumunu ile ilişkilendirilebilir. Araştırmanın bu bulgusu, babalarla yapılan diğer araştırmalar tarafından da desteklenmektedir.¹⁵⁻²⁰⁻²¹⁻²²⁻²³ Bir kişinin, çok erken yaşlarda ebeveynlik rolünü üstlenmesi, çoğu zaman planlı bir ebeveynlik olmayabilmektedir. Oysa, evliliğin daha sonra ki yıllarında ya da daha geç yaşlarda ebeveyn olmak, çoğu zaman planlı olarak gerçekleşebilmektedir.²⁰⁻²⁴⁻²⁵ Babaların çocuk bakımına katılımı ile ilgili olarak, farklı bir araştırmada, yine yaş açısından büyük olan babaların, çocuklarının bakımına daha fazla katılım gösterdikleri görülmektedir.²⁶ Benzer şekilde, okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların babalık rolleri ile baba katılımları arasındaki ilişkiyi incelediği diğer bir çalışmada, babaların yaşları arttıkça çocuklarının bakım uygulamalarına katılımlarının da arttığı görülmektedir.²⁷ İlgili alanyazın ile araştırma bulgusu arasındaki benzerlik göz önüne alındığında, mevcut bulgunun ilgili alanyazın tarafından desteklendiği söylenebilir.

Mevcut araştırmanın bir diğer bulgusu ise, babaların eğitim düzeyi ile baba katılım ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamasıdır. Araştırmanın bu bulgusu değerlendirildiğinde, ilgili literatürde benzer ve farklı bulgularla karşılaşılabilmektedir. Örneğin, ebeveyn depresyonu, ilişki kalitesi ve baba katılımı

arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışma da babaların eğitim düzeyi ile baba katılımları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür.²⁸ Öte yandan, beş ve altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında, babaların eğitim düzeyinin artmasına bağlı olarak, katılımlarının da arttığı görülmüştür.²⁹ Yine, baba katılım ölçeğinin geliştirilmesi çalışmasında da, üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip babaların ilköğretim mezunu olan babalara göre, baba katılımlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.¹⁹ Yapılan çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde, babaların eğitim düzeyi arttıkça, çocuklarının bakım uygulamalarına katılımlarının arttığı görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusunun, ilgili literatür tarafından kısmen desteklediği düşünülmektedir.

Araştırmada, yapılan korelasyon analizi doğrultusunda, babaların psikolojik sağlık düzeylerinin çocuk bakım uygulamalarını pozitif yönlü anlamlı düzeyde etkilediği ve aralarında pozitif yönlü orta düzeyde güçlü bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. İlgili alanyazında da benzer araştırma bulgularına rastlanmaktadır. Örneğin, partnerlerin çocuk sahibi olduktan sonra ebeveyn rollerine ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi çalışmasında da, herhangi bir kaygı durumu yaşamayan, özsaygısı yüksek ve iç denetime sahip babaların çocuklarının bakımına katılımlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.³⁰ Benzer şekilde, babalık rollerinin belirlenmesine ilişkin farklı bir çalışmada, erkeklerin çocuk sahibi olduktan sonra kendilerini baba olarak algılaması ve psikolojik olarak babalık rolüne yakın olmalarının, çocuklarının bakımına katılımlarını arttırdığı belirlenmiştir.²² Diğer bir çalışmada ise, tipik gelişim gösteren çocuğu olan ve özel gereksinimli çocuğu olan babaların çocuk bakım süreçleri incelenmiştir. Özel gereksinimli çocuğu olan babaların, günlük ebeveynlik rollerinde tipik gelişim gösteren babalara nazaran

zorlandıkları bildirilmiştir.³¹Özel gereksinimli çocuğu olan babaların, çocukların özel gereksinime bağılı olarak ihtiyaçlarının karşılanmasında sürekli onlara ihtiyaç duymaları ve diğere stres faktörleri düşünöldüğünde, babaların katılımda zorlanmaları doğağ bir sonuçtur.³¹ Bu durum, babaların çocuk bakım uygulamalarında koşullara bağılı olarak, psikolojik açıdan sağılıklı olmalarının, çocuk bakım uygulamalarına katılımlarında etkili olduğunu destekler niteliktedir. Mevcut araştırma sonucu ile, ilgili literatür birlikte değerlendirildiğinde, babaların psikolojik sağılıklarının, çocuklarının bakım uygulamalarına katılımlarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

SONUÇ

Araştırmada elde edilen bulgular, çocuk bakım uygulamalarına katılım toplam puanı ve keyfi meşguliyet, ilgi ve yakınlık, temel bakım alt boyutları ile psikolojik sağıklık puanlarının pozitif yönlü anlamlı olarak ilişkili olduğu yönündedir. Babaların psikolojik sağıklık düzeyleri arttıka, çocuklarının bakım uygulamalarına katılımlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

1. Öz F., Yılmaz EB. Ruh sağılığının korunmasında önemli bir kavram: Psikolojik sağıklık, Hacettepe Üniversitesi Sağılık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi 2009, 16(3), 82-89.
2. Lamb ME., Tamis-Lemonda CS. The role of the father: An introduction. M. E. Lamb (Ed.). The Role of The Father in Child Development in. Canada: John Wiley and Sons 2014, pp. 1-32.
3. Simon, JB., Murphy, JJ., and Smith, SM. Understanding and Fostering Family Resilience. He Family Journal: Counselling and Therapy For Couples And Families 2005, 13(4); 427-436.
4. Kale M., & Aslan D. The caregiving practices of nomadic Yuruk Turkmen families for their children in terms of developmental well-being: an ecocultural perspective, Early Child Development and Care 2020, 1-17, DOI: [10.1080/03004430.2020.1718123](https://doi.org/10.1080/03004430.2020.1718123)
5. Zucker, RA., Wong, MM., Puttier, LI. & Fitzgerald, HE. Resilience and vulnerability among sons of alcoholics. In S. S. Luthar (Ed.) Resilience and vulnerability Adaptation in the

context of childhood adversities: Cambridge Press 2003; pp. 76-103.

6. Linblad-Goldberg, M., Dukes, JL., Lasley, JH. Stress in Black, low income, single parent families: Normative and dysfunctional patterns. American Journal of Orthopsychiatry 2008;58: 104-120.
7. Luster, T., & McAdoo HP. Factors related to the achievement and adjustment of young Children of African descent. Child Development. 1994 Aug;65(4): 1080-1094.
8. Gavidia-Payne S, Denny B, Davi., K., Francis, A., & Jackson M. Parental resilience: A neglected construct in resilience research, Clinical Psychologist 2015, 19:3, 111-121, DOI: [10.1111/cp.12053](https://doi.org/10.1111/cp.12053)
9. Crnic KA, Booth CL. Mothers' and father's perceptions of daily hassles of parenting across early childhood. Journal of Marriage and Family 1991; 53:1042-1050.
10. Luthar S. Resilience in development: a synthesis of research across 5 decades. In: Cicchetti, D.; Cohen, DJ., editors. Developmental Psychopathology Vol. 3: Risk, Disorder and Adaptation. Vol. 2nd edn.. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.2007;739-795.
11. Pottie CG, Ingram KM. Daily stress, coping, and well-being in parents of children with autism: a multilevel modeling approach. Journal of family psychology : JFP 2008; journal of the Division of Family Psychology of the American Psychological Association, 22(6),855-864. <https://doi.org/10.1037/a0013604>
12. Myers, R. Hayatta Kalan On iki, Erken Çocukluk Eğitimi Programlarının Güçlendirilmesi, (Çev.: R. Ağış Bakay, E. Ünlü).AÇEV 1996. 23-26.
13. Linnenberg, KD. "CinderFella" and first-shift fathers: The effect of work schedule on father involvement, Sociological Focus 2012, 45, 203-220
14. Lee CS. & Doherty WJ. Marital satisfaction and father involvement during the transition to parenthood, Fathering 2007, 5, 75-96.
15. Aksoy AB, Tatlı S. Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların çocuklarıyla olan ilişkileri ile babalık rolü algıları arasındaki ilişkinin bazı değerkenler açısından incelenmesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2019, 10(1), 1-20.
16. Çiçek, NM. Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların anne-babalarında psikolojik

- dayanıklılık ve kardeşlerinde duygu düzenlenme becerilerinin incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi 2019, Ankara.
17. Karasar, N. Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler (32. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık 2017, Ankara.
  18. Arslan G. Yetişkin Psikolojik Sağlıklı Ölçeği'nin (YPSÖ) psikometrik özellikleri: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Ege Eğitim Dergisi 2015; 16(2): 344-357.
  19. Sımsıkı H, Şendil G. Baba Katılım Ölçeği'nin (BAKÖ) geliştirilmesi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi 2014; 13(49): 104-123.
  20. McBride BA, Brown GL, Bost KK, Shin N, Vaughn B, Korth B. Paternal identity, maternal gatekeeping, and father involvement, FRJ 2005; 54:360-372.
  21. McHale SM, Huston TL. Men and women as parents: Sex role orientations, employment and parental roles with infants, Child Development 1984; 55: 1349-1361.
  22. Levy-Shift R, Israelashvili R. Antecedents of fathering. Some further exploration, Developmental Psychology 1988; 24: 434-440.
  23. Marsiglio W. Contemporary scholarship on fatherhood: Culture, identity, and conduct, Journal of Family Issues 1983; 14: 484-509.
  24. Şahin H, Demiriz S. Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalı rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi 2014; 18(1):273-294.
  25. Aksoy AB, Tatlı S. Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların çocuklarıyla olan ilişkileri ile babalık rolü algıları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2019; 10(1): 1-20.
  26. Bildirici F. Özel eğitime gereksinimi olan çocuğa sahip ailelerde aile yükü ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi, 2014; 15-23.
  27. Çiçek NM. Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların anne-babalarında psikolojik dayanıklılık ve kardeşlerinde duygu düzenlenme becerilerinin incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, 2019; 34-45.
  28. Paulson, JF, Dauber, SE. ve Leiferman, JA. Parental depression, relationship quality, and nonresident father involvement with their infants, Journal of Family Issues 2011, 32(4): 528-549.
  29. Tezel Şahin F, Özbey S. Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi, Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi 2009, 5(17): 30-39.
  30. Cowan C, Cowan P. Who does what when Partners become parents: implications for men, women and marriage, Marriage and Family Review 1988, 3(4):105-131.
  31. Darling CA, Senatore N. & Strachan J. Fathers of children with disabilities: stress and life satisfaction. Stress & Health 2012, 28(4): 269-278